

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 79. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359884800/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

optræde med en Voldsomhed imod Napoleon lige efter dennes Tilbagekomst fra Elba, der gav hans Udnævnelse til Statsraad under de 100 Dage og hans Tilslutning til Kejserens sidste Forsøg paa at give Frankrig en Art Selvstyre, Præg af et Forræderi. Man maa dog ikke dømme Constant som Politiker efter denne ubeldige Episode. Under Bourbonernes Kongedømme, ja endog under de første Aar af Julikongedømmet var han, som ikke mindre bekendt, den haardnakkede og i højeste Grad veltalende Fører for den frisindede parlamentariske Opposition. Han udmærkede sig aldrig ved Karakterrenhed, men han havde højhertede Opsving. Da han i Aaret 1830 fik et Brev fra en af sine Venner, hvori der stod: «Her spilles et frygteligt Spil, vore Hoveder er i Fare, kom og bring os Deres!» viklede han intet Øjeblik, men kom og tog uforfærdet Julirevolutionens Parti. Faa Maaneder derefter modtog han saa, skønt Fører for Oppositionen — for at dække sin Spillegæld — 100,000 Francs af Louis-Philippe. Constant var en stor Dialektiker; ingen Sandhed plejede han at sige, er fuldstændig, saalænge man ikke tager dens Modsætning op i den. Det lykkedes ham at fuldstændiggøre mangan Sandhed. Han forvandt aldrig det Stempel, som den Tidsalder, i hvilken hans tidligste Ungdom fælder, satte paa ham. Den samme Dobbeltthed, der findes hos hele denne Slægt, men som hos andre Medlemmer af den er en Bi-Egenskab, har givet hans Væsen dets gennemgribende og særegne, men splidagtige Grundtræk.

Denne Mands betydningsfuldeste Ungdomsarbejde fortjener at studeres. I *Adolphe* findes følgende Udvikling: «Hvad der overrasker mig er ikke, at Mennesket trænger til en Religion; hvad der undrer mig er, at det nogensinde tror sig stærkt nok, tilstrækkeligt i Ly for Ulykken, til at vove Forkastelse af nogen; det burde, synes jeg, i sin Svaghed være tilbøjeligt til at paa kalde alle; thi er der i det trette Mørke, som omgiver os, noget Lysskær, som vi kunde ville støde tilbage? er der, midt i den Hvirvel, som river os med sig, nogen Gren, som vi skulde vove at vægre os ved at klamre os til?» Man føler, at Forfatteren er vissere paa at Hvirvlen end paa at Grenen findes. Den Form, hvorunder Religionen her anbefales, er en saadan, hvorunder Religionsløsheden skimtes og bag den et Dyb af Tungvind.

Forklaringen ligger nær. Der laa i hin Tid en Reaktion mod Voltaire i Luften, den som i sit Princip var angivet af